

# Z a t w e e f c h u A w i s e s.

Nr. 44. Zettortdeenâ 31mâ Oktober 1840.

## . A d o l p s H o r n b e r g .

Adolps Hornberg bija Deewabihjigs ammatneeks kahdâ pilsfatina Bahzsemmes augfchgallâ. Winsch Deewu un tuwafus mihleja, katram labpraht labbu darrija, fawu ammatu ar ustizibu strahdaja, waldischanai klaufsija, labpraht basnizâ gahje, un kluffi, skaidri un gohdigi dsihwoja. Kad winsch stipri strahdaja, un peetizigs un Deewam padewigs bija, winsch gan labbi pahrtikke, un laimigi dsihwoja sawâ fahrtâ. Seewa winnam tahda patte bija, arridsan Deewabihjiga un muddiga. Pirmdeenâs wafkarôs winna pee bihbeles fehdeja, un us wifsu neddetu eepreezejahs un us labbu mohdrijahs. Jeb arri winna ar fawu wihru gahje pazereht, us lauku, jeb us meschu, un abbi ar Deewa janku raddibu eepreezejahs, Deewa laipnibas un wisspehziabas pehdas skattidami.

Kahdâ swehtdeenâ pehz pufsdeenâs, Adolpam gaddijahs weenam pascham us meschu eet, un sawâs swehtâs dohmâs winsch pamasitin eenahze paschâ beesumâ. Tur pee awota apfehdahs. Us reisi dsirdeja trohkfni. Skattija kas buhs, un ohtrâ puffed no klints kalna, eeraudsija paklihduschu kurtu semmi kassam. Winsch gribbeja redscht, kas jelle tur buhs, un suns tezzeja probjam, un fawu bedri atstahje, fo bija iskaffijis. Adolps eeraudsija, ka tur eefschâ kas spihdeja, atfweede wehl semmi, un eeraudsija leelu fudraba fanni tur eefschâ! Wiffâ firds winnam no preeka lehze, winsch driht to fanni istrakle un iszehle, bet ta bija pahrtleeku smagga. Wahku attaisijis, winsch to atradde pilnu ar selta gabbaleem. Nu Adolps us zelkeem mettahs, un Deewam ar affarahim pateize par tahdu laimi. Bet te winnam dohmâs nahze: kâ to fanni pahrneffihis, lai neweens ne reds.

Paglabbaja to eefsch zaura kohka, un fohlijahs scho nakti to sawahkt. Nu winsch steigfchus us mahjahm dewahs, bet us reisi wajjadseja apstahtees, jo winna gohdiga dwehsele fahze atpraffitees: „woi tad schi nauda man peederr? woi es drihtfcheschu to patureht? Un ja tas buhtu apmirris kas to schè irr paglabbajis, woi winnam ne warr buht behrni jeb ihstneeki, kam ta manta no Deewa teefas kriht?“ — „Bet“ tâ winsch pats fewi meerinajahs, „kur tad tohs dabbuhs pasiht?“ Sirds Deewa prabtu apsinadamees, winnam rahdija: „par to tew nefas ne kaisch, to lai waldischana funn, tu prohti ka ta nauda tew ne peederr!“ Winsch itt pamasitin fahze staigah, jo winsch buhtu labpraht to naudu patureht. Bet winsch pats mohdrijahs apdohmaht, ka buhs darriht kâ peenahkâhs, un ne zittadi. Un tâ us labba apnehmees, winsch pahrnahzis feewai stahstija, fo bija atraddis. Schi no preeka itt augsti lehze. Bet kad winsch to pamahzija, fo pee tam atzerreht, tad winna kluffa un behdiga palikke, bet ne warreja leegtees, ka wihram taisniba effoht. Tomehr abbeem tahs dohmas pahrnahze: kaut ta nauda mums peederrejusi! wiini schâ un tâ raubstija, woi ne warretu ar kahdu taisnibas gallinu to patureht. Bet firds apsinaschana rahjahs un rahjahs, talabbad wiffadi pahrdohmajufchi, abbi weenâ prahâ palikke un fazzija: „lai! ta nauda mums ne peederr, meh ir turplikkam ar saweem fweedreem pahrtiffim gohdigi, tad mums wairak swehtibas buhs, kâ no fweschas naudas!“ — Wihrs fazzija: „lai nu Deews palihds! es taggad eefschu to fanni pahrneht, un tad pee zee-niga mahzitaja padohmu luhgsehohs, tas man fazzihis, kur to buhs nest.“ — Winsch arri tâ darrija. Mahzitajam itt brhnumb bija par to gohdigu firdi, un winsch fazzija firdi fasilis:

„mihlais gohbigais draugs! tas irr pareisi darrihts, kad juhs Deewa bihstaites, un taisnu firdi paturrat. Deewa svehtiba jums ne sudihš. Barr gan buht, ka kahbs rassees kam ta nauda kriht. Ja neweens to melle, tad ta muhsu leelkungeem peederr. Bet jums pascheem pee winna jaet, es jums grahmatu lihds dohschu pee leelkunga mahzitaja.

No rihta tuhdat Abdolps us to pilstatu dewahs, fur leelkungs mitte. Winnam bija sefchas jubdšes ko staigaht. Kad leelkunga mahzitaš to grahmatu bija islaffijis, winsch Abdolpam itt mihligi azzis skattijahs, un tulihst winnu pee leelkunga wedde. Tur winsch ar tahdeem wahrdeem par winnu leelkungam bildeja: „Augsti zeenihts leelkungs! es pee juhsu gohdivas scho wihru atweddu, kam melnas rohkas, bet balta firds!“ — Nu bij Abdolpam stahstihst, ka tas bijis, un winsch weentefigi un taisni wissu fazzija, to kanni isnehme, un leelkunga preekschā nolikke. Wissi saines lungi fanahze to naudu apstattihtees. Ja bija no trihsdesmit gaddu karra laikeem, gandrihs 4000 rubbulus wehrta, un seltš ween. Abdolps dauds gohda wahrduš dabuja par sawu taisnu prahtu dsirdeht, un leelkungs winnam tulihst 20 dukkatus eedewe, un fohlija winnu zauru muhschu atzerreht.

Abdolps ar tahm jautrahm lustehm pahrnahze, ko tas ween sinn turreht, kas baitā kahrdinafchanā eewests, to irr uswarrejis, un skaidru firdi paturrejis. Winsch seewai tohs 20 dukkatus rahdija un fazzija: „redsi seewin mihla, schi nauda mums no Deewa teefas peederr, ta mums wairaf svehtibas pahrneffihš mahjās, ne tas leels naudas pulks, ko ar grehku buhtum paturrejschi. —

Leelkungs pawehleja, lai to kanni tihri. Tē wehl paschā appakschā wezs pergamena (tas irr rakstamas abdas) gabbalinsch atraddahs, un tanni bija schee wahrdi rakstiiti: „1628tā gaddā, 28tā Juhni mehnescha deenā, nakts laikā, es Jannis no Hornberg, Rosenbaum muischas dsimtskungs, scho naudu to gruhtu karra mohku deht esmu schurpu paglabajis. Ja kas to atrohn, tas lai man to atdohd jeb mamam

dsimnumam. Kad winsch to preeksch few paturrehs, winsch nekahdu svehtibu no tahs ne redsehs.“ —

Leelkungs nu pawehleja, lai wezds rullu rakstōs melle, woi tur kahdu sinnu ne atraddihš no tahda kunga. Jo, fazzija winsch, es atzerrohs magfeniht dsirdejis, ka wezzi leelkungi Rosenbaum muischas rullus lihds ar to nowaddu irr dabbutjuschi. Kas sinn woi tur ne buhs sinnas eekschā no Hornbergu zilts, us kurreni ta irr klibdusi. — Prohti leelkungam pascham ta patti muischa peederreja, un bija branga leela muischa. Leelkunga tehwa tehwa wezs tehws to bija preeksch few nehmis, kad no teem Hornbergeem neweens wairs ne bija pehz karra pahrnahjis. — Wissu to nu rikrtigi eeksch wezzahm rullu grahmatahm atradde. Bet tur wehl bija kahdi wezzi aprakstiti papihri klahstu peelikti, ar banti apseeti, itt appellejuschi, bet wirsū laffija rakstītu: „sinnas no Hornberga zilts.“ — Kad nu atrahija, tad atradde tur eekschā sinnas ka Jannis no Hornberg trihsdesmit gaddukarrā nokists tappis, ka keisara karra pulki to villi ispohstijuschi, un ta atraitne ar saweem behrneem us Dahnu semmi aisbehgusi, un winnas wezzakais dehls bijis Jannis Didrikkis wahrda. Wehl atradde weenu grahmatu ar rehkenneem, kad tas muischas kungs Blahws Dilkens tai atraitnei un winnas behrneem ifgaddōs 200 gulshus bija us Dahnu semmi aisfuhthjis. Pee tam rahdahs peefihmehts, ka 1640tā gaddā tas muischas kungs nekahdu naudu wairs spehjis fuhthst, jo tee laiki padauds gruhti palikluschi, un no muischas itt nekās wairs ne eenahjis. Wehl turklahst weena grahmata atraddahs, no Hornberga atraitnes rakstiita, tanni ta gaudahs, ka winnai slikti klahjotees, ka winnas dehls effoht arraja meitu par seewu apnehmis, un ka winni wissi nabbagi palikluschi. Schi bija ta pehdiga grahmata, un zittas sinnas nekahdas wairs ne bija.

Leelkungs to wissu isfattiijis pawehleja, ka buhs us Dahnu semmi rakstihst un apwajzagt, woi tur wehl tahdas zilts behrni mihtoht. Pahrnahze sinna, ka Jannis Didrikkis Horn-

berg effoht gohbiges semmturris bijis, kas ar farvu mahju grunti pahrtizis, un 1692trâ gaddâ nomirris. Za dehls Priddikis effoht tehwa mahjâs seewu eeprezzejis, un tur 1740tâ gaddâ nomirris. Tam wezzakais dehls arri kâ faimneeks tahs paschas mahjas turrejis, bet schis effoht slimmigs zilweks bijis, un winna seewa arridsan, tad winni leelôs parraddôs frittuschi, un jauni nomiruschi. Winneem weens weenigs dehls bijis, kas ne spehdams tehwa paradius ismaksah, farvu grunti atstahjis, un pawissam us Wahzsemmi aisgahjis, us Baireit walsti.

Leelkungs lohti brihnojahs, jo ta winna pascha walstis bija. Nu winsch likke wissâs basnizâs sluddinaht: ja kas no Dahnu semmes effoht eenahjis, un Hornbergs pawahrda, tas lai tai un tai deenâ us rachtuhst nahkoht. Ne weens no teem faines kungeem us to zilweku ne dohmaja, kas to kanni bija atraddis, jebchu tam arri bija Hornberga pawahrds. Adolps kâ jaw eeraddis, arridsan basnizâ bija kad to sluddinaja. To dsirdejis winsch augsti brihnojahs, jo winna tehws pateest bij no Dahnu semmes eenahjis. Winsch dohmaja, kas tas gan warreja buht, un taitijahs noliftâ deenâ us to leelu piltsatu eet. Atnahjis rachtuhse, winsch sikretehr istabâ eegahje, farvu wahrdu un dsimmumu fazzija, un prassija, ko zeenigi kungi winnam pawehleschoht? Leelais sikretehrs winnam ilgi azzis skattija, un ne wahrdu ne teize. Vehzaki winsch prassija: „woi juhs ne effat tas wihrs kas to mantu irr atraddis?“ — „Es tas pats esmu!“ Leelais sikretehrs fazzija: „tas irr brihnum! nahzeet pulksten weenpatsmitôs pee leelkunga!“ —

Adolps tur nogahje. Leelkungs itt laipnigi fazzija: „juhs jaw tas wihrs effat, kas to naudu irr atraddis, ko juhs draugs teifseet?“ Adolps atbildeja: „es esmu dsirdejis ka basnizâ sluddinaja, lai tas kam Hornberga pawahrds, un kas no Dahnu semmes eenahjis, schodeen us rachtuhst nah. Es esmu Adolps Hornberg wahrda, un mannas zilts dsimte irr Dahnu semmê. Zeeniga sikretehra kungs man likke

juhsu gohdibas preekschâ nahst.“ — Leelkungs firdi fakillis fazzija: „ko juhs no farwas zilts sinnat fazzih?“ — Adolps atbildeja: „es tâ esmu no farwa nelaika tehwa dsirdejis, ka mehls no Dahnu semmes, no wezzeem muischneekem effoht zehluschees, un ka manna tehwa tehwa wezs tehws bijis Jannis no Hornberg wahrda, un pehdigais muischneeku gohdu turrejis. Bet es ne sinnu, fur tee irr mittuschi.“ — Nu winsch farvu tehwu tehwu wahrds pateize, lihds Jannim no Hornberg. Leelkungs prassija woi winnam effoht frustama gramata? Adolps to rahdija. — Kad leelkungs to bija islassijis, winsch azzis us debbestim pazehle, gohdigam Adolpam rohku sneedse un fazzija: „Deewa zelti irr augsti teizami! Adolp Hornberg, ta nauda ko juhs effat atradduschi un man gohdigi atneffuschi, no Deewa teefas jums peederr. Rosenbaum muischa, ko es lihds schim turreju, jums no Deewa teefas arridsan peederr. Za papreeksch tikkai 400 rubbutus par gaddu atneffusi, bet taggad no winnas 1200 rubbuli eenahst. Za mas, mehls jums effam 40,000 rubbulus parradâ, jo tohs mehls papilnam no tahs muischas effam wissôs schôs gaddus dabbusjuschi, un no Deewa teefas mums wajaga tohs ismaksah.“ — Adolps preeksch leelkunga stahweja gauschi raudadams. „Es ne ko ne gribbu zeenigs augsts leelkungs, juhsu gohdiba lai wissu patur.“ Za winsch teize schmuksedams. — „Lai Deews man pasarga, es juhsu mantu ne paturreschu,“ fazzija leelkungs. — Winsch nu tam likke atdoht to sudraba kanni ar wissu naudu, eerahdija winnam Rosenbaummuischa, un gahdaja, ka keisars winnam muischneeku kahrtu un gohdu atdewe. Adolps wissu peenehne, Deewam pateikdams ar karstu firdi, bet no teem 40,000 rubbuleem winsch itt neko ne gribbeja sinnaht. Kad nu leelkungs winnam tohs ne warreja usspeest, tad tohs par dahwanu no winna paturreja, un pateizibu dewe. — Adolps nu bija tai laime tizzis, kas winna wezztehwcem bija suddusi. Bet winsch baggats tappis, Deewabihjigu un pasemmigu prahthu turreja, nabbaga zilwekus schelhoja, un

pats ar sawu feerwu weenumehr ta dshwoja, ka  
dwehseles swehtiba ar scho launi teem ne sudde.  
Wehl mirstoht winsch Deewam pateizibu uppu-  
reja. — F. R.

**Teefas flubdinafchanas.**

Zahs pilfatu polizeies un pagastu teefas, ka arri  
muishas walbichanas, fur tee pee leelas Eseres pee-  
derrigi puishchi Dahwids Dahwids Stahlis un Dah-  
wids Jannis Rudolf usturrah, kurre mahjas wee-  
tas scheinan naw sinnamas, tohp zaur scho, talabb  
ka tee peeminneti puishchi zaur mesfoschanu par rekruf-  
scheem iswehleti, pasemmigi luhgtas, winnus tuh-  
dal un bes kaweschanas pee Leelas Eseres pagasta  
teefas atstelleht; ar to pamahzifchanu, ja kas winnus  
sinnadams usturretu, un teem mahjas weetu dohtu,  
tab tam wiffas atbildeschanas kas no tam zeltohs,  
hubs janefs. Leelas Eseres pagasta teefa, 26ta Ok-  
tober 1840. 3

††† F. Steinard, pagasta wezzakais.  
(Nr. 220.) C. Junger, pagasta teefas ffrihweris.

No Krohna Reschamuischas pagasta teef sinnamu  
darrihts ka 12ta November f. g. Ufsiau muishas  
faimneeka Kuhpinu Tschanku mahjas, daschadas lee-  
tas uhtruppe pahrdohs. Krohna Reschamuischas pa-  
gasta teefa, 23schâ Oktober 1840.

††† Gebbert Schulz, peeschdetais.  
(Nr. 239.) C. Paulborn, pagasta teefas ffrihweris.

Zai nakfi no 24ta us 25tu Oktober f. g. irr no  
Miffesmuishas flehts zaur eelaufchanu weena lohga  
iesagts: ta pagasta lahde ar 390 rubl. sudr. i Peh-  
terburgas Kommerzbank-Billette no 16ta Dezember  
1836. Nr. 11211. no 200 rubl. sudr. wehrtibas, un  
weena Kursennes kihlu grahamata (Pfandbrief) no  
12ta Juhni 1832. Nr. 508. no 100 rubl. sudr. wehr-  
tibas. Miffesmuishas pagasta teefa sohla 50 rubl.  
sudr. pateizibas naudas tam, kas taisnu sinnu warr  
doht, jeb to blehdneeku un to naudu ar tahm naudas  
grammatahm peerahdiht. Miffesmuishas pagasta  
teefa 26ta Oktober 1840. 3

(Z. S.) ††† Zahu Stuhre, preekschfehbetais.  
(Nr. 57.) F. Purmal, pagasta teefas ffrihweris.

Zas pee Tittelmindes pagasta peerakstihst muzze-  
neeks Ernst Zehkaba dehts Weinberg, kurra usturre-

schanas weeta naw sinnama, tohp zaur scho usaizi-  
nahts, 2tra November f. g., laifu no rihta, Tittel-  
mindê pee rekrufschu lohsefchanas atnahkt, zittabdi  
par winnu zits lohseh. Tittelmindes pagasta teefa,  
21ma Oktober 1840. 1

††† Pafsteru Zahne Dhsolin, pagasta  
wezzakais.

(Nr. 27.) Uterhuff, pagasta teefas ffrihweris.

No Krohna Bramberges pagasta teefas tohp sin-  
namu darrihts, ka tai 23schâ Oktober f. g. Palzgrah-  
wes faimneeku Skubru un Wahz-Rammeneku mahjas  
daschadas leetas uhtruppe pahrdohs. Bramberges pa-  
gasta teefa, 12ta Oktober 1840. 1

F. Hoffmann, peeschdetais.  
(Nr. 258.) D. Paulborn, pagasta teefas ffrihweris.

No Krohna Bramberges pagasta teefas tohp sin-  
namu darrihts, ka 30ta Oktober f. g. Wehtradmui-  
schas faimneeka Zehsa mahjas daschadas leetas uhtru-  
ppe pahrdohs. Krohna Brambergê, 12ta Oktober  
1840. 1

F. Hoffmann, peeschdetais.  
(Nr. 257.) C. Paulborn, pagasta teefas ffrihweris.

Wiffi tee, kam kahdas taisnas parrabu prassifcha-  
nas buhtu pee tahs atfahstas mantas ta pee Wirkuf-  
muishas peederriga nomirufschu faimneeka Eihlu  
Janna Saldata, pahr kurra atlikufschu mantu kon-  
kurse nospreesta, tohp usaizinati, lihds 16tu Dezem-  
ber f. g. scheid peeteiktees, jo wehlat neweenu wairs  
ne klaufish. Wirkufmuishâ, 19ta Oktober 1840. 2

(Z. S.) ††† Fritz Reinht, pagasta wezzakais.  
(Nr. 116.) C. Kronberg, pagasta teefas ffrihweris.

No Leelas Eezawas pagasta teefas tohp sinnamu  
darrihts, ka pahr to mantu ta Leelas Eezawas faim-  
neeka Leies Strikeru Zahna Wohlmann, kas pahre-  
leezigu parrabu deht no mahjahm islihts, konkurse  
spreesta. Tadeht tohp wiffi parradu deweji, kas  
ne gribb sawas prassifchanas un mekleschanas us muh-  
schigu laifu saudeht, usaizinati, wifdwehlat lihds  
20tu Dezember 1840 bes kaweschanas pee schihs  
teefas peeteiktees. Leelâ Eezawâ, tai 4ta Oktober  
1840. 2

(Z. S.) Zahne Rohmann, pagasta wezzakais.  
(Nr. 221.) Ewerts, pagasta teefas ffrihweris.

**B r i h w d r i t t e h t .**

No juhrmallas gubernementu angstas walbichanas puffed; Walbichanas-rahts H. Beitler.  
No. 359.